

Небикова Т.А., старший викладач кафедри біології та методики її навчання
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Підготовка майбутніх вчителів до формування у підлітків ціннісного ставлення до власного фізичного здоров'я

Соціально-економічна перебудова суспільства, погіршення екологічного стану довкілля, впровадження глобальних інформаційних технологій негативно впливають на адаптивні можливості людського організму, його опірності інфекційним захворюванням та іншим негативним чинникам. Окрім цього погіршенню рівня здоров'я підлітків сприяють «шкільні» ризики: високий рівень програмових вимог до навчальних предметів, недостатній відсоток рухової активності учнів під час навчально-виховного процесу, порушення режиму харчування.

Збереження та зміцнення здоров'я підростаючого покоління є загальнодержавною проблемою. Загальноосвітні заклади долучені до національних програм, що направлені на вирішення даної проблеми. Один із шляхів розв'язання полягає у формуванні в підлітків ціннісного ставлення до власного фізичного здоров'я. Відповідно виникає потреба у професійній підготовці педагогічних кадрів, що можуть реалізувати дане завдання.

Формування особистості майбутнього вчителя у вищих педагогічних закладах висвітлено у дослідженнях А. Акусок, І. Зазюн, А. Лозенка, О. Осадчого, М. Михайлишина, О. Лавентьєвої, Д. Мазохи, Н. Грицай, О. Сластьоніна. Аксеологічні підходи у педагогічній освіті розглянуто І. Бехом, Н. Гузій, М. Левіним, Е. Шияновим, О. Смакулою. .

Професійна підготовка майбутніх вчителів є актуальною, багатоаспектною, соціально значущою проблемою сучасної системи вищої освіти. О. Лаврентьєва, вивчаючи особливості підготовки майбутніх вчителів природничих дисциплін, звертає увагу на те, що в центрі освітнього простору має бути духовна, творча, вільна, соціально активна особистість студента,

підготовка якого є адекватною змісту майбутньої професійної діяльності [4, с. 95].

Майбутній вчитель повинен володіти достатнім обсягом знань, умінь, навичок з навчальної дисципліни, методологічним апаратом та професійно-ціннісними орієнтаціями. Ціннісні орієнтації базуються на системі особистісних цінностей, які впливають на активну діяльність людини. Як зазначає В. Ядов система цінностей створює вищий рівень саморегуляції, такий «життєвий план», який безпосередньо пов'язаний з головними соціальними сферами діяльності людини [6].

Як зазначає А. Акусок сформовані цінності педагога є одним з найважливіших елементів успішної професійної діяльності, оскільки: стимулюють його професійно-особистісний розвиток, активізуючи внутрішні механізми особистості (потреби, інтереси, мотиви, установки, відношення); відіграють стратегічну роль у поведінці та діяльності, визначають напрями професійної діяльності [1, с. 12].

Виховувати систему цінностей у своїх вихованців педагог може за умови, власного володіння нею. Тому важливо у майбутні педагоги були обізнані з сутністю поняття «ціннісне ставлення підлітків до власного фізичного здоров'я». Відповідно є потреба у формуванні цієї цінності власне у студентів. Використовуючи інноваційні, особистісно орієнтовані, інтерактивні технології навчання, ділові, рольові ігри забезпечується позитивна мотивація учіння, що сприяє усвідомлення студентами структури поняття «ціннісне ставлення підлітків до власного фізичного здоров'я». За таких умов вони оволодівають формами і методами організації навчально-виховного процесу, які спрямовані розвиток у підлітків знань, що здоров'я – це найвища цінність.

Працюючи над мотиваційним компонентом поняття майбутні вчителі повинні враховувати ідею Г. Оллпорта, що цінності є рисами індивідуальності. «Цінність у моєму розумінні, – це якийсь особистісний сенс. Дитина усвідомлює цінність щоразу, коли сенс має для неї принципове значення. Цінність, якщо скористатися визначенням Уайтхеда, – це «категорія

значимості», а не категорія знання» [5, с. 131]. Врахування даної ідеї сприяє усвідомленню того, що здоров'я має особистісний сенс та принципове значення для особистості.

Реалізуючи когнітивний компонент пропонується не будь-які знання, а знання, що мають певну цінність. З цього приводу І. Бех зазначає, що сформовані цінності людини не повинні бути суто декларованими цінностями, поняття цінності «... включає все, що може цінити особистість, що для неї є значущим і важливим» [2, с. 6]. Тому, важливо забезпечити, щоб для кожного окремого підлітка цінності, які вони набувають під час навчання у школі відповідали сенсу їхнього життя, сформувавши єдину світоглядну картину, сприяти виробленню життєвої позиції.

Розв'язання ситуаційних завдань, співпереживання з героями, які розглядаються направлені на розкриття почуттів та переживань людини сприяють формуванню адекватних емоцій та емоційних станів, що обумовлюють покращення чи погіршення фізичного або психічного самопочуття людини

Поведінковий компонент розкриває здатність особистості до активних дій що направлені на поліпшення та збереження власного фізичного здоров'я. Поведінка, що демонструє прагнення бути здоровим виявляється яскравіше, за умови усвідомлення індивідом особистісних цінностей, проявляється у певному ставленні, вчинках, діях [3, с. 31-33].

Отже, підготовка майбутнього вчителя до формування у підлітків ціннісного ставлення до власного фізичного здоров'я можлива лише за умови сформованої системи цінностей, адже вона виступає як регулятор життєдіяльності людини і характеризується своєю структурою, спрямуванням та організацією.

Список використаних джерел:

1. Акусок А. М. Теоретичні засади формування змісту загально педагогічної підготовки майбутнього вчителя: Автореф. дис. канд. пед.наук:

спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки»/ А.М. Акусок – К. – 2009. – 24 с.

2. Бех І. Д. Особистісно зорієнтоване виховання: Наук.-метод. Посібник / І. Д. Бех. – К.: ІЗМН, 1998. – 204 с.,

3. Бех І.Д. Образ „Я” як мета формування і розвитку особистості // Педагогіка і психологія. – 1998. – № 2. – С. 30–40.

4. Лаврентьєва О.О. Розвиток методологічної культури майбутніх учителів природничих дисциплін у процесі професійної підготовки: теоретико-методичний аспект : монографія / О. О. Лаврентьєва; ред.: Л. О. Хомич; НАПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих. - Київ : КНТ, 2014. – 454 с.

5. Оллпорт Г. Личность в психологии / Г. Оллпорт. - М.: «КСП+»; СПб.: «Ювента», (при участии психологического центра «Ленато», СПб.), 1998. – 345 с.

6. Ядов В.Я. О диспозиционной регуляции социального поведения личности // Методологические проблемы социальной психологии. – М.: Наука, 1975. – С. 95-98.